

Císlo I.

Cena 4 haléře.

Ročník XII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor
Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

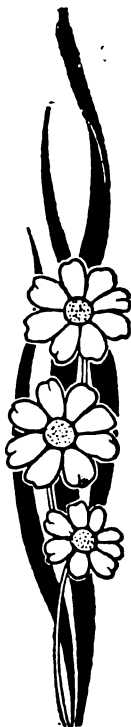
Může-li katolík věrným zůstatí svému
přesvědčení?

Podává EUG. KADEŘÁVEK.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1902.

ÚVOD.

Představme si nějakého jinocha, kterak, čítaje asi 20 roků svého věku, opouští svůj domov, aby v cizině se připravil k svému povolání životnímu. Rodiče katoličtí jej netoliko do škol posílali, ale také sami pečlivě vychovávali slovem a příkladem ve víře, mravnosti a zbožnosti katolické; duchovní správcové katoličtí jej ve smyslu církve katolické vedli jako učitelé, kněží a pastýřové; on pak s radostí jsa poslušen a milostí Boží podporován prospíval znamenitě pokrokem ve vědě světské a božské, jakož i životem, jenž se líbil i Bohu i lidem, zvláště rodičům, a jemu blaženou spokojenost připravoval. A to vše původ a základ svůj mělo v katolickém přesvědčení.

Než, šlechetný jinoch tento svůj domov, kde se mu dostalo přesvědčení katolického, opustiti musil za účelem studií. Zdali pak zůstane jemu věren? Zdali odolá útokům, jež otrásati budou jeho přesvědčením katolickým? A věru mocné budou útoky. Uvažme je vědouce, že známost jejich jest nevyhnutelná, mají li býti odráženy.

Útokem ženou na církev katolickou rozkolníci, kacíři, židé, pohané, atheisté, někteří katolíci

Poznámka. Předneseno v jubilejním katolickém spolku „Praha“.

sami, ovšem falešní; dále liberálové čili svobodomyšlní, zednáři, socialisté, také některé osoby představené všelikého druhu, jimž by zvláště mělo býti na církvi katolické záleženo; dále někteří učenci a umělci, někteří učitelé a vychovatelé; posléze někteří právníci, historikové, přírodopytci a filosofové. Předmětem jejich útoků jsou: osoby a ústavy katolické, učení a život církevní, základy a obsah víry katolické. Útoky se dějí všude, kdekoli má údy církev katolická; dočítáme se jich v minulosti a přítomnosti, a dočteme se jich také v budoucnosti. Nepřátelé si vedou úskočně, podezřívavě, vášnivě a posměšně, způsobem všelijak nechvalným: nepravdivě, lživě, potupně, nespravedlivě, násilně. Bojují zbraněmi všelikými: řečí a skutkem, slovem a životem, ústy a tiskem, vědou a uměním. Posléze zakrývají své útoky nešlechtné uvádějíce příčiny, že prý jest církev katolická nepravdivá, společnosti lidské nebezpečná, překážející osvětě, svobodě a blahobytu, že tedy jest záslužno ji s povrchu zemského vyhladiti. *Ecrassez l'infame, vyhladte zlopověstnici!* Tak volají s *Voltairem*.

Takových útoků aby se náš jinoch nelekl a jimi nebyl zbaven svého přesvědčení katolického, byl na ně připraven od svých rodičů a duchovních správců, kteří jej poučili, že nepřátelství proti církvi katolické 1. vychází z nepravdy, nevědu a nešlechtnosti, 2. dokazuje, že církev katolická jest pravá církev Kristova, poněvadž Kristus Pán nepřátelství své církvi předpověděl

a poněvadž nepřátelstvím se stává církev katolická podobnou svému zakladateli, trpícímu spasiteli, 3. slouží ke tříbení katolíků a 4. posud církev katolickou nezničilo, ač trvá 19 set let, jako církev, aniž ji zničí, poněvadž Bůh sám jí pomáhá. Líčíte jemu toto nepřátelství napomínali jej, aby maje v nenávisti nešlechtnost nepřátelství, proti němuž se postavití jest povinen, lásky neodpíral nepřátelům samým, napomenuli čísti spisy apologetické a raditi se s upřímným katolíkem učeným, zvláště s knězem vzdělaným a vzorným. Sestavme v jeden celek souvislý pomůcky, kterými náš jinoch uhájil svého přesvědčení katolického, a podejme stručný nástin způsobu, jakým také my zůstatí můžeme věrnými přesvědčení katolickému.

Co jest přesvědčení a kolikeré?

Zákon, který vládne naším myšlením, vyžaduje, abychom o pravdě anebo nepravdě toho, co poznáváme, hleděli se přesvědčiti, t. j. abychom hledali dostatečné důvody, ze kterých lze s jistotou uzavíratí, že, co poznáváme, jest pravdivo aneb nepravdivo, že jest skutečno anebo nes skutečno. Jsou-li důvody samy o sobě platny a způsob, jakým z nich závěr činím, správný, jest mé přesvědčení objektivně pravdivo; pakli nejsou důvody, jež platnými považuji, o sobě platny anebo není způsob, jakým z důvodů platných závěr činím, správný, jest mé přesvědčení subjektivně sice

pravdivo, ale objektivně nepravdivo. Přesvědčení objektivně pravdivé vyhovujíc zákonu, který vládne naším myšlením, jest dokonalé a má cenu trvalou; ale přesvědčení subjektivně pravdivé nevyhovujíc tomu zákonu jest nedokonalé a musí býti buď napraveno, aby se stalo objektivně pravdivým, anebo zavrženo.

Přesvědčení objektivně pravdivé čerpáme buď z věci samé, kterou vyšetřujeme, abychom se přesvědčili o pravdě toho, co se o ní vypovídá, buď ze svědectví, které vyšetřujeme, abychom se přesvědčili, že víry zasluhují svědkové, kteří nám pravdu nějaké výpovědi zaručují. Ono přesvědčení jest vědecké, toto věrecké. V oboru poznání přirozeného jest přesv. vědecké neúplné a musí býti doplněno věreckým; věrecké pak musí spočívat na vědeckém, jež se tvče jsoucnosti a bytnosti svědků. Tak souvisejí úzce obě přesvědčení.

Posléze rozeznáváme kromě přesv. všem lidem společného přesvědčení podle rozmanitých oborů poznání a života lidského. Tak má své přesv. právník, historik, umělec přírodozpytec, filosof a jiní. Má-li býti život lidský dokonalý, musí všecka přesv. tvořiti jeden celek souladný.

Přesv. má také katolík. Uslyšíme, jaké jest.

V čem záleží přesvědčení katolické?

Přesv. kat. jest věrecké, jelikož spočívá na víře, skrze kterou za pravdu pokládáme a přijímáme s plnou jistotou, co nám církve ka-

tolická k věření předkládá, jsouc naší učitelkou. Této své učitelce, církvi katolické, kterou dobře známe, sluchu propůjčujeme ne bez důvodu; neboť ona nám předměty víry předkládá, poněvadž je skutečně Bůh zjevil nadpřirozeně a poněvadž ji Bůh založil a učiteikou naší ustanovil. Učení její se týká Boha a Jeho tvorů, pokud se k Němu vztahují, zvláště člověka, jemuž Bůh dílem spásitelným pomáhá, aby došel svého cíle nadpřirozeného, věčného účastenství na slávě Boží, blaženého patření na Boha. Dílo spásitelské, od Syna Božího na rozkaz Otce nebeského vykonané, církev katolická skrze Ducha sv. přivlastňuje jednotlivým lidem, kteří spolupůsobíce s milostí Boží skrze činnost svého rozumu a své vůle svobodné s Bohem se smiřují, svou přirozenost porušenou hojí a nadpřirozené dokonalosti docházejí, příslušnou blažeností provázené. Působnost církve katolické má na zřeteli hlavně a přede vším zevnější slávu Boží, přídružně lidské blaho časné a věčné. Tato působnost církve katolické jest obsažena v náboženství, jež ona jediná hlásá pravé a pravdivé, a bez něhož není člověk člověkem, jakým má býti.

Takové jest přesvědčení katolické.

Je-li základ přesvědčení katolického objektivně pravdiv a dá-li se spojití s ostatními druhy přesvědčení?

Nechtějše se zabývatí podrobným obsahem přeřv. katolického, přestaneme na základech jeho,

kterými jsou: 1. náboženství, 2. zjevení nadpřirozené, 3. Ježíš Kristus, 4. církev katolická, 5. víra katolická, poněvadž přesv. katolické spočívá na náboženství od Ježíše Kr. nadpřirozeně zjeveném a církvi katolické svěřeném, aby od ní účastnými jeho se stali jednotliví lidé skrze víru katolickou. Abychom objektivnou pravdu těchto pěti základů dokázali, uijeme filosofie t. j. rozumové úvahy o zkušenosti obecné, vědami zkušebními vyšetřené, a sice filosofie jediné pravé, aristotelicko-thomistické, křesťanskou zvané, a historie, vědy o dějinách pokolení lidského. Ovšem krátkost času nedovoluje pravé důkazy filos. a hist., jež nám zabezpečují objekt. pravdu zákl. přesv. kat. široko rozvinouti; možno je toliko naznačiti.

I. Náboženství.

Uijeme-li slovního výkladu, znamená náboženství býti na Bohu, t. j. poměr závislosti člověka na Bohu, nejvyšší bytosti osobní, původci všeho tvorstva. Tu se naskytují otázky: Je-li náboženství skutečno, v čem záleží, je-li obecné, nutno, kterak vzniklo, jaký jest jeho tvar původní, jakého jsou rázu všechny tvary náboženské.

Skutečnost čili jsoucnost náboženství vyplývá ze jsoucnosti a bytnosti Boží, jakož i z bytnosti lidské. Jsoucnost Boží dokázati můžeme rozumem ze zkušenosti, soudíce z účinku na příčinu a přísně šetříce zákonů, kterými se říditi

má naše myšlení. Takových důkazů jest deset; pět prvních jest čerpáno z filosofie, která jedná o přírodě, a zovou se čtyři kosmologické a pátý teleologický; tři následující jsou vzaty z filosofie, která jedná o duši lidské a mravnosti lidské, a zovou se psychologické; devátý přihlíží k zázrakům, jež jsou nepopíratelným předmětem naší zkušenosti o minulosti a přítomnosti, a zove se zázrakoslovný; desátý zkoumá přesvědčení o jsoucnosti Boží u všech národů minulých a přítomných a u přemnohých a výtečných mudrců, učenců a umělců a zove se historický. Po té vyvrací apologie křesťanská filosoficky nepravdivé důkazy o jsoucnosti Boží, jakož i námitky, jež se činí proti oněm 10 důkazům pravdivým, a odhaluje vnitřnou nicotu atheismu čili neznabožství a následky jeho veskrze zhoubné. Při těchto důkazech vycházejí na jevo také vlastnosti Boží, které podle zásad logických uzavíráme z vlastností tvorů a které jsou takové, že pro ně přináleží Bohu největší úcta, že Bůh jest hoden býti předmětem náboženství.

Poněvadž o člověku není potřebí dokazovati, že jest, zkoumá apologie křesťanská toliko bytnost člověka; a tu uzavírá ze psychologie, že člověk má duši, jednoduchou podstatu povahy duchové, duši rozumnou, svobodnou a nesmrtelnou, může býti podmětem náboženství, a z morálky filosofické, že člověk má čili jest povinen býti podmětem náboženství, poněvadž bez Boha, bez náboženství není žádná mravnost.

Avšak z těchto důkazů vychází na jevo, nejen že náboženství jest skutečno, ale také v čem záleží. Poněvadž na Bohu závisí celý člověk, vyžaduje náboženství, aby 1. člověk rozumem poznal sebe, Boha a svůj poměr k Bohu, jakož i povinnosti k Bohu, sobě a bližnímu, z toho poměru vyplývající, 2. aby svou vůlí svobodnou tyto povinnosti plnil, 3. aby Bohu věnoval své city nejšlechetnější, zvláště nejvroucnější lásku a nejhlubší úctu, 4. aby tuto úctu jevil také tělem svým a užíváním přírody, 5. aby Bohu sloužil nejen jako jednotlivec, ale také jako člen společnosti lidské.

Dále uvažujeme-li národy jak v minulosti, tak v přítomnosti, shledáváme u všech nejen známost o Bohu, ale také prokazování této známosti v životě, t. j. náboženství, byť i ne u všech dokonalé, přece aspoň nějaké, tak že říci možno, že není národa bez náboženství, že jest náboženství obecné.

Ze všeho, co posud řečeno o náboženství, uzavírá apologie křesťanská, že náboženství jest pro člověka nutno, chce-li člověk zůstati člověkem, nechce-li pozbyti důstojnosti lidské, že náboženství dokonalé činí člověka dokonalým a blaženým, nedokonalé méně dokonalým a méně blaženým, neznabožství nedokonalým a neblaženým. že též neznaboh, ač nechce, šířiti musí slávu Boží, an dává svědectví o shovívavosti a spravedlnosti Boží.

Takovým způsobem vyšetřivše náboženství odpověděti můžeme, kterak vzniklo. Bůh sám je založil v přirozenosti lidské, kterou stvořil, a člověk je má rozvinouti svou činností právě lidskou. Bůh položil základ k náboženství pravému, monotheismu, jaký byl zachován v Starém Zákoně a zdokonalen v Novém; nepravdivé tvary náboženské pocházejí od člověka, jenž činností rozumu a svobodné vůle svévolně porušenou porušil náboženství prvotní, pravdivé.

Než jakkoli nepravdivé tvary náboženské odporují náboženství pravému, přece sdílejí s tímto některé názory nejen přirozené, t. j. přirozeným světlem rozumu lidského poznané a vyžadované, ale také nadpřirozené, chápavost rozumu lidského přesahující a člověku od Boha nadbytečně a dobrovolně oznámené. Proto jsme oprávněni vyšetřiti nadpřirozené zjevení, kterým Bůh člověku oznámil náboženské názory nadpřirozené.

II. Zjevení nadpřirozené.

Přirozeně zjevuje se Bůh v přírodě a člověku, tak že může člověk přirozeným světlem svého rozumu z obojího pramene, jak z přírody, tak ze sebe, čerpatí známost o Bohu a poměru svém k Bohu, známost náboženství přirozeného. Avšak zda může Bůh se zjevití způsobem, který přesahuje přirozenost tvorů neosobních, způsobem nadpřirozeným, zda může Bůh dáti člověku náboženství vedle přirozeného také nadpřirozené?

Kdo uváží vlastnosti Boží, zvláště neskonalou mocnost, moudrost a svobodu, jakož i náplň všech dokonalostí Bohu příslušnou, ten nemůže neuznati, že Bohu přísluší

dokonalost sebe zjeviti nadpřirozené a že tuto dokonalost může také prokázati skutkem, jenž by svědectví dával o Jeho vlastnostech. Nepřekáží tedy pojem Boha možnosti zjevení nadpřirozeného. Než může-li člověk nadpřirozené zjevení Boží přijati? Silami svého rozumu a své svobodné vůle přirozenými nikoli, poněvadž co jest přirozené, neodpovídá tomu, co jest nadpřirozené. Ale Bůh může tyto síly lidské, přirozené zvýšiti a zmocniti, jsa všemohoucí a velemoudrý, tak aby nejen škody nevzaly, ale spíše dokonalosti nabyly, která převyšuje jejich přirozenost; a člověk jsa Bohu podroben nemůže Bohu odporovati, aby jeho síly nadpřirozeně nezvýšil ač nemusí jich, pokud jsou nadpřirozeně zvýšeny, užívati. Tedy ani pojem člověka nepřekáží možnosti zjevení nadpřirozeného. Posléze uvažme pravdu nadpřirozené zjevenou. Předmětem nadpřirozeného zjevení hlavním a předním jsou pravdy nadpřirozené. Takové pravdy že o Bohu platí a Bůh je také myslí, nutně následuje z pojmu Boha; neboť nebyl by Bůh Bohem, kdyby o něm platilo pouze to, co přirozené poznati můžeme. Předmětem zjevení nadpřirozeného přídružným jsou pravdy přirozené, které mohou-li býti zjeveny přirozené, tím spíše mohou býti zjeveny nadpřirozené a které nejen nemusí pravdám nadpřirozeným odporovati, ale mohou s nimi úzce souviseti. Tedy ani pojem pravdy nepřekáží možnosti nadpřirozeného zjevení Božího.

Avšak netoliko možnost, nýbrž také nutnost dokazuje apologie křesťanská. Nemusí ovšem Bůh nutností naprostou uděliti člověku zjevení nadpřirozené; ale poněvadž přirozené síly rozumu a svobodné vůle člověk svou vinou porušil, tak že nemůže jimi cíle přirozeného dokonale dosáhnouti: jest záhodno a lásce Boží k lidem přiměřeno, aby Bůh pokolení lidskému přispěl pomocí nadpřirozenou, t. j. zjevením nadpřirozeným, jež by rozum osvítilo a vůli posílilo. O nutnosti zjevení nadpřirozeného ještě více se přesvědčíme, uvážíme li, že, poněvadž všecky tvary náboženské jsou rázu nadpřirozeného, prvotní náboženství zajisté bylo nadpřirozené, ač nemusilo býti takovým, jelikož přirozené by bylo stačilo; pročež, jelikož náboženství jest podmíněno zjevením Božím, jest nadpřirozené zjevení nevyhnutelno

pro nadpřirozené náboženství, ve kterém jsou obsaženy také přirozené pravdy náboženské.

Posléze o prospěšnosti nadpřirozeného zjevení Božího nelze pochybovati, jelikož slouží nejen k tomu, aby porušená přirozenost lidská byla vyhojena, ale také člověka vede k cíli vyššímu, nadpřirozenému, k vyšší nadpřirozené dokonalosti a blaženosti.

Z možnosti, nutnosti a prospěšnosti nadpřirozeného zjevení Božího soudíme, že můžeme a máme po něm pátrati. A tu potřebujeme známek, kritériemi cíli sudidly zvaných, podle kterých bychom právě zjevení poznati a od nepravého rozeznati mohli. Nezamítáme známek přirozených, jež záležejí v rozumové úvaze, zdali zjevené pravdy jsou Boha hodny a člověku prospěšny, zdali neodporují filosofickým naukám o Bohu, duši lidské a mravnosti. Než tyto známky přirozené, ac jest k nim přihlížeti, nejsou zjevení nadpřirozenému zcela přiměřeny, nejsou plně dostatečny, bezpečny a každému přístupny. Proto k sudidlům přirozeným přistoupení musí sudidla nadpřirozená, zazraky a prorocství. Ku vysvětlení těchto sudidel vynakládá všelikou péči apologie křesťanská, jednajíc o nich filosoficky, vykládajíc jejich pojem podávajíc přesné logicky o jejich možnosti důkazy, a sice tři: apriorický, aposteriorický a analogický, vyšetřujíc jejich poznatelnost, cenu historickou a moc důkaznou, posléze vyvracejíc námítky, jež proti nim se činí. Tu věra musí takové výklady apologa křesťanského přijati každý učenec, každý filosof, soudí-li zdravým rozumem.

III. Ježíš Kristus.

Že nadpřirozené zjevení Boží, o jehož možnosti, nutnosti, prospěšnosti a poznatelnosti jsme slyšeli, skutečně nám přinesl Ježíš Kristus v náboženství křesťanském, pevně věříme nic nepochybujíc, všelikou pochybnost rozhodně zamítajíc a odhodláni jsouce, kdyby potřebí bylo, za tuto

víru zemřítí. Avšak slepé víry od nás neždá Pán Ježíš; můžeme a máme se přesvědčiti, že toto nadpřirozené zjevení Boží jest historický děj povahy nadpřirozené a původu božského a že všeliké pochybování o něm jest nerozumno. Slyšme povšechné rysy způsobu, jakým si vede apologie křesťanská v této příčině.

Poněvadž Novému Zákonu náboženství křesťanského předchází Starý Zákon, jenž jest vylíčen v Písmě sv., přesvědčiv se apolog křesťanství o pravosti, neporušenosti a věrohodnosti Písma sv. dokazuje, že, co nám vypravuje Písmo sv. o Starém Zákoně, se skutečně stalo a že to neodporuje pravdivým výzkumům přírodních věd, pravdivým výrokům dějepisců a pravdivým naukám filosofickým. Zvláštní však zřetel obrací apolog k poměru, v jakém jest Starý Zákon k Ježíši Kristu a k náboženství křesťanskému. Již ve stvoření světa a prvních rodičů naznačeny jsou hlavní rysy budoucího náboženství; první rodiče žili v poměru nadpřirozeném a výborném k Bohu, který když byl jejich vinou pokažen, měl opět býti obnoven náboženstvím křesťanským; již prvním rodičům byl přislíben zakladatel tohoto náboženství. Avšak zakladatel nemohl hned přijíti, poněvadž lidstvo, hříchem prvních rodičů a vlastní též vinou pokažené, musilo býti od Boha na jeho příchod připraveno; a to se dělo ve dvou dobách, když lidstvo bylo pospolu a když se rozešlo na národy. V době druhé stal se národ židovský obzvláštním předmětem prozřetelnosti a pečlivosti Boží, aby v něm zachováno bylo právě náboženství o jednom Bohu a skrze něj aby hlásáno bylo modloslužebným národům, kteří od pravého náboženství byli odpadli, aby v něm se udržela potřeba slíbeného Spasitele a touha po něm, aby z něho Spasitel vyšel a od něho jako Spasitel byl poznán aby skrze něj také národové pohanští, potřebu spásy cítící, známosti nabývali o jeho Spasiteli, jenž měl býti také jejich Spasitelem. Za tou příčinou volil Bůh zvláštní prostředníky mezi sebou a lidstvem, proroky, skrze které činil zázraky, jimiž by potvrzoval a uskutečňoval své zjevení, a skrze které ve proroctvích oznamoval své rozkazy a úmysly spasitelské. To vše bedlivě vyšetřuje

apolog křesťanský, aby dokázal, že je to pravdivo a že rozum lidský to přijati může a má, nečině sobě žádného násilí, aby vyvrátil všeliké námitky proti Starému Zákonu činěné jako nepravdivé.

Jiným opět způsobem než národ židovský připravoval Bůh národy, kteří od něho byli odpadli; neboť nejen skrze národ židovský na ně působil, ale také jejich modloslužby užil k tomu, 1. aby poznali, že odpadnutí od pravého Boha jest největším zlem a že pomoci Boží potřebují k odvrácení toho zla, 2. aby po této pomoci toužili a ji s pevnou nadějí očekávali, 3. aby tuto pomoc rádi přijali, když by ji Spasitel přinesl. Skrze naději ve Spasitele slibového mohli židé a pohané před jeho příchodem spásy dojíti.

Když očekávání Spasitele dostoupilo míry vrchovaté u židů, když pohané, se kterými se setkávali židé, se dověděli, že jejich touhu po spáse vyplní slibený Spasitel z Palestiny: přišel Ježíš Kristus, aby spasil jak židy, tak pohany. Tu vyšetřuje nejprve apolog křesťanský, zdali evangelia, ze kterých se čerpá životopis P. Ježíše, se těší z pravosti, neporušenosti a věrohodnosti, a přesvědčiv se o těchto vlastnostech uzavírá, že život Ježíšův, ve kterém je spojena přirozenost s nadpřirozeností, je tak historicky pravdiv, jak jest líčen v evangeliích. Kterýžto závěr podporován jest ostatními částmi Písma sv. N. Z., historickými památkami prvních dob křesťanských a obecným přesvědčením křesťanů těchže dob. Žádná osoba historická není nám tak zaručena jako Ježíš Kristus, o němž nám zpráv neklamné hlásají kromě křesťanských pramenů biblických a mimobiblických, kromě samého náboženství křesťanského, 19 set let skutečně trvajících a kromě celého světa křesťanského také prameny židovské, pohanské a mohamedánské. A jaké přirozenosti a jakého povolání býti se jeví Ježíš Kristus v těchto pramenech? 1. Uvážíme-li jeho přirozenost lidskou, shledáme ji, ona vyniká moudrostí, mravností a zbožností nadlidskou, nadpřirozenou, zázračnou, ne teprv vznikající a se vyvinující, ale spíše zázračnou, hotovou moudrostí, mravností a zbožností v sobě nejdokonalejší a mezi sebou nejdokonaleji se srovnávající

2. Poznavše tuto moudrost a tento život mravný a zbožný, chceme-li zvěděti, odkud jest, proč přišel, kým jest, otažme se jeho samého, poněvadž on jediný nám to říci může. I odpovídá nám, nebyv od žádného člověka naveden, od samého počátku svého úradu učitelského že jest za účelem úcty Boží a spásy lidské od Boha samého nadpřirozeně poslán, že jest slíbený Messias, zakladatel Nového Zákona, král království nebeského, že jest pravý Syn Boží, s Bohem Otcem téže přirozenosti Božské. Ježíši Kristu takto mluvícimu o sobě že můžeme věriti, a že mohl býti tím zač se vydával, dokazuje apologie křesťanská důvody pádnými a přesvědčivými. Než to ještě nestačí; z apologie křesťanské patrně vysvítá, že je Kristus Pán skutečně poslancem Božím, Messiasem slíbeným a pravým Bohem, poněvadž se na něm jediném úplně a dokonale vyplnila všechna messianská proroctví a předobrazení, poněvadž Bůh Otec četnými zázraky a proroctvími Krista Pána tím bytí uznal, zač se Kristus Pán vydával, a poněvadž Kristus Pán sám svou mocí učinil zázraky a prorokoval. A poněvadž na těchto zázracích a proroctvích Krista Pána samého nejvíce záleží, vyšetřuje se důkladně jejich pravda historická, filosofická a nadpřirozená čili vztážná, tak že by pošetile jednal, kdo by je zavrhoval. Zvláštní však pozornosti zasluhuje z mrtvých vstání Páně, předpověděný zázrak Krista Pána největší a zároveň koruna díla spasitelského, největší svědectví o pravdě, nejmocnější pohnutka uvěřitelnosti, nejdůležitější článek víry křesťanské. vzor naší obnovy, rukojemství života věčného, podpora a útěcha naše v pokušeních a strastech. Nebudeme se tedy diviti, že apologie křesťanská pečlivě a důkladně se zabývá historickou pravdou z mrtvých vstání Páně a to s výsledkem zcela uspokojivým, jsouc také nucena mnohé námitky vyvrátiti.

Takovým způsobem když byla vyšetřena osobnost Ježíše Krista, sluší se, aby rádně vyloženo bylo dílo, jež on vykonal jako učitel, kněz a král, t. j. náboženství křesťanské. Úloze této vyhovuje apologie křesťanská, rozebírajíc nejprve vnitřní známky jeho, a sice v čem záleží, jaký jest jeho účel, jaká jest jeho věrouka, mravouka,

bohoslužba, jaké jsou jeho vlastnosti, jež z jeho povahy vyplývají, kterak se má v něm nadpřirozenost ku přirozenosti: Na otázky tyto odpovídá uspokojivě každého, kdo rozumně myslí a nemá srdce zkažené, a činí z odpovědí závěrek, že dílo Kristovo, náboženství, křesťanství, jest původu Božího. Od známek vnitřných obrací se apologie křesťanská ku zevnějším, t. j. zázrakům a proroctvím, jež provázejí uskutečňování díla Kristova za časů sv. apoštolů, sv. otců. iakož i ve věku středním a novém

Jelikož četné úkazy nadpřirozené jsou historicky a filosoficky dokázány a jelikož úzce a těsně s náboženstvím křesťanským souvisejí, soudí se z nich, že toto jest původu Božího. Tento důkaz nabývá ještě větší váhy uskutečňováním díla Kristova samým, jelikož zázračným jest šíření náboženství křesťanského, zázračnými jsou účinky jeho, zázračnou je stalost mučedníků křesťanských, zázračným jest jeho zachování, ustavičný pokrok a vzrůstání se. Posléze porovnávajíc náboženství křesťanské s jinými náboženstvími a filosofickými systémy soudíme, že náboženství křesťanské jest původní, ne odjinud sebrané, že jest jediné pravé a pravdivé, nutné, naprosto dokonalé.

Upozornění! Žádáme slušně o zaplacení starých dluhů. Tisk stojí i také peníze. Expedice **»Slov pravdy«** jest nyní **jen** v nihkupectví Cyrillo-Methodějském.

Ročník XII.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor
Dr. Josef Burian.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo
dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů
v Praze. Celoroční předplatné 72 haléřů.

Může-li katolík věrným zůstatí svému
přesvědčení?

II.

Podává EUG. KADEŘÁVEK.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
1902.

IV. Církev katolická.

Kde nalezneme náboženství křesťanské, jež jest původu Božího, jež jest původní, jediné pravé a pravdivé, nutné, naprosto dokonalé? Nám věru velice na tom záleží, abychom je našli. Náboženství Kristus Pán s nebe na svět přinesl a lidem světil, pro které je zařídil; u nich tedy jest je hledati, ne sice u jednotlivců, ale ve společnosti, kterou lidé tvoří v držení jeho jsouce, poněvadž jednotlivci mohou je porušiti, jsouce svobodni, kdežto celá společnost nemůže je porušiti, a poněvadž náboženství platí nejen pro jednotlivce, ale také pro společnost. Tato společnost, pokud pro ni platí náboženství, zove se církev. Avšak jsou mnohé společnosti, jež o sobě říkají, že jsou v držení náboženství křesťanského. mezi kterými se shledává církev katolická. My sice náležejíce křtem sv. k církvi katolické, věříme pevně, že zjevení Boží od Krista Pána svěřeno jest církvi katolické; než, aby naše víra objevila se ne nerozumnou, záhodno jest, zkoumati základy této víry, ano jest i nutno, poněvadž s námi jiné společnosti, které křesťanskými sebe nazývají, zápasí o majetek zjevení Božího. Kterak tedy dokazuje apologie křesťanská, že Kristus Pán Svě náboženství odevzdal jediné církvi katolické?

Když bylo vyšetřeno, co jest církev, jaký jest nutný poměr mezi církví a náboženstvím, jakou Kristus Pán církev založiti musil podle proroctví a předobrazení Starého Zákona: za-

bývá se apologie křesťanská nejprve jsoucností církve Kristovy. Z důvodů historických vysvětluje, že církev Kristova má svou jsoucnost skutečnou od Krista Pána samého jako společnost náboženská, nezaniknutelná, viditelná. Dalším předmětem badání historického jest její bytnost, která vysvětluje z její příčin: účinné, vzorné, účelné, látkové a formální. Ačkoli původ církve se připisuje Kristu, Bohu a člověku, jak dějepis dokazuje, přece jeho jsou účastní též Bůh Otec a Duch sv. K této účinné příčině hlavní přistupuje účinná příčina nástrojná, kterou jest úřad, od církve zastávaný. Vzorem církve Kristovy jeví se býti Bůh, a sice pokud chápeme jeho vlastnosti přirozeným světlem rozumu svého a pokud jej poznáváme ze zjevení Božího nadpřirozeného, dále Kristus Pán podle své přirozenosti a svého života, jakož i člověk také podle své přirozenosti a svého života. Účelem církve Kristovy posledním jest sláva Boží, zvláště Krista Pána, ale nejbližším spasení pokolení lidského; církev Kristova má šířiti slávu Boží tím, že zásluby smrti Kristovy na kříži přivlastňuje jednotlivým lidem, tím, že Kristus Pán v církvi a skrze církev na jednotlivcích uskutečňuje dílo, jež na kříži vykonal. Jeli-kož tento účel jest nadpřirozený, nazvati sluší církev společností nadpřirozenou, Krista Pána za svou hlavu neviditelnou mající, od Duchu sv. řízenou, společností samostatnou, mimo kterou není spásy. Aby účele svého církve Kristova dosahovala, má právo a povinnost víru Kristovu ší-

řiti, o její neporušenost pečovati, ji proti útokům brániti, každý odpor, kterým by vřra škodu brala, odrážeti a trestati; vykonávání této povinnosti zove se inkvisice. Poněvadž účel nadpřirozený předpokládá účel přirozený, přísluší církvi Kristově pečovati také o dosažení účele přirozeného, t. j. vzdělanosti světské a blahobytu pozemského. Dále když apologie křesťanská vyšetřila řádně členy církve Kristovy, vypisuje formu její, t. j. život, který členové její vedou, jakož i prvot, ze které život tento plyne. Když prozkoumala apologie křesťanská všecky příčiny, z nichž vychází církev Kristova, vrací se ku příčině účinnivé, aby poznala, které příčiny účinnivé nástrojné užívá Bůh, účinnivá příčina hlavní. Takovou příčinou shledává byti úřad církevní, zastávaný od zvláštních služebníků, kteří od sboru ostatních věřících se různí a na nich nezávisí, jež Kristus Pán sám ustanovil a sám obdařil mocí církevní; jsou to biskupové, nástupcové apoštolů, se svými kněžími. Načež vykládá tohoto služebnictva církevního nutnost, ustavičnost a moc, zvláště však neomylnost moci učitelské, o které nám předkládá pojem, ustanovení Krista Pána, podmět a předmět tak jasně a důkladně, že nelze nepřisvědčiti.

Z bytnosti církve Kristovy, kterou určují její příčiny, vycházejí nutně její vlastnosti na jevo: jednota, svatost, všeobecnost a apoštolství, jež apologie křesťanská blíže vykládá a odůvodňuje. Tyto vlastnosti jsou také známkami, podle kterých rozeznati lze pravou církev od nepravé.

Proto, chceme-li věděti, která církev jest Kristova, tážeme se, která jest opatřena těmito známkami; tu porovnávajíce církev katolickou s církvemi ostatními, jež se zovou Kristovými, shledáváme, že jediné církvi katolické ony známky náležejí, že je pravou církví Kristovou. Než i když církev katolickou samu o sobě uvažujeme, její podivuhodné rozšíření, její svatost a působnost při opatřování statků všelikých neunavnu, její katolickou jednotu a nepřemožitelnou stálost, nazvati ji se sluší dílem Božím, církví Kristovou. Avšak přísluší-li katolické církvi známky církve Kristovy, přísluší jí též bytnost církve Kristovy, ze které ony známky vyplývají. A věru, kdo zná katolickou církev a její dějiny, důkladně a nestranně ji posuzuje, ten musí říci, že ona jediná jest plodem oněch pěti příčin: účinnivé, vzorné, účelné, látkové a formální. Zvláště podotýkám, že církev katolická dosahuje účele nejen nadpřirozeného, ale také přirozeného. Neboť kdo by upřel, zná-li dějiny, církvi katolické zásluh o zemědělství, řemesla, průmysl, obchod, vědy, školy, umění, mravnost, rodinu, stát, o ukojení všelikých potřeb a nedostatkův, o odstranění všelikých zlořádův?

Církev katolická, o které z důvodů historických vysvítá, že jest pravá církev Kristova, jest netoliko ve svých diecésích jednotlivých řízena od biskupů, řádných nástupců sv. apoštolův, ale má kromě neviditelné hlavy, Krista Pána, též biskupa římského, papeže, hlavu viditelnou, o kterém apologie křesťanská dvěma důkazy dovozuje, že

jemu přísluší nad veškerou církví katolickou Kristovou primát, čili prvenství pravomoci, ze které se těší představený nad svými poddanými, jež řídí jménem vlastním, jimž rozkazuje a jež tresce z moci sobě vlastní. Důkaz první, rozumový, se čerpá z toho, co víme o náboženství křesťanském a o církvi Kristově; z něho vysvítá, že prvenství biskupa římského jest požadavkem víry. Druhý důkaz historický potvrzuje, 1. že Kristus Pán chtěl, aby kromě biskupů, správců jednotlivých církví byl jeden pastýř, jemuž by svěřil veškeru církev svou, a že za tou příčinou Petra apoštola zvolil, 2. že v tomto úřadě jsou biskupové římského nástupci sv. Petra, 3. že prvenství sv. Petra a jeho nástupců drží v sobě vrch pravomoci. A proto z důvodů historických uzavíráme, že prvenství biskupa římského, papeže, záleží v biskupské moci právní nad veškerou církví Kristovou, že jest mocí řádnou, která jest prvencí udělena právem božským, kterou prvenec prokazuje podle své důstojnosti a povinnosti, že se vztahuje nejen k víře a mravům, ale také ku kázni a vládě nad církví, že v sobě drží celou náplň svrchované moci církevní, takže mu nic neschází, čeho jest potřebí k zachování, řízení, spravování, utvrzování a pasení celé církve, že má ve svém rozsahu všechny členy církve, věřící a biskupy s kněžstvem, jak jednotlivé biskupy, tak i na sněmu spojené, posléze všechny výkony církevní.

Ku vlastnostem prvenství papežova náleží neomylnost, o které platí tento článek víry: Bi-

skup římský, když mluví se stolice apoštolské, t. j. když konaje úřad pastýře a učitele všech křesťanů, podle své nejvyšší autority apoštolské učení o víře aneb mravech stanoví, aby od veškeré církve bylo přijato, skrze přispění Boží, jež sv. Petru a jemu jest slíbeno, z té neomylnosti se těší, kterou podle vůle božského Spasitele církev jeho jest opatřena, když stanoví učení o víře aneb mravech, a proto taková stanovění biskupa římského sama sebou, ne teprve po souhlase církve jsou nezměnitelná. Tuto neomylnost dokazuje Písmo sv., sněmy církevní, jak všeobecné, tak částečné, svědectví Otců církevních, jak latinských, tak řeckých, svědectví a činnost biskupů římských, souhlas církve katolické, souhlas theologů, nezbytná souvislost s vírou křesťanskou, posléze lichost všelikých námitek, proti neomylnosti činěných.

Z toho všeho vychází na jevo, že církev katolická jest v držení onoho učení celého, jež jí skrze sv. apoštoly, od Ducha sv. osvícené, Kristus Pán odevzdal, aby je za jeho přítomnosti a za přispění Ducha sv. skrze zvláštní učitelský úřad lidem k věření předkládala. Proto, co církev katolická k věření předkládá, jest v pravdě od Krista Pána zjeveno. Je tedy autorita církve učící nejblíže a bezprostřední pravidlo víry. Toto však veškeré učení obsaženo jest v božském podání ústním a Písmě sv., jež obé skrze postupnost apoštolskou v katolické církvi ustavičně bez pohromy se zachovává a šíří, a jichž smysl církev

správně zná a učí, vykládá a posuzuje. Je tedy podání božské a Písmo sv. pravidlem víry vzdáleným a prostředním. Kteréžto dva poklady a prameny učení katolického důkladně vyložiti a obhájeti jest úlohou apologie křesťanské, aby vysvitlo, že jediná církev katolická jim správně rozumí, jich jediná užívati smí, a jich jediná řádně užívá. Také tu přihlížeti musí apologie křesťanská k odpůrcům protestantům, kteří podání božské zamítli a Písmo sv., završše církev katolickou zbavili mocného a oprávněného obhájce víry hodného vykladatele, škodíce sami sobě, jelikož následkem toho zbavují Písmo sv. božského původu a obsahu nadpřirozeně náboženského, vážnost jeho podkopávají a náboženství křesťanského úplně pozbývají.

V. Víra katolická.

Věřiti vůbec, znamená, přisvědčiti k výpovědi, svědectvím potvrzené, pro vážnost svědka vědomého a pravdivého. Víra od vědy liší se tím, že ve vědě přisvědčujeme ku pravdě pro ni samu, čili pro její zřejmost vnitřnou, ve víře však pro vážnost toho, jenž dává pravdě svědectví čili pro její zevnější zřejmost. I víra i věda mohou nám zjednati jistotu, t. j. pevné přisvědčení k poznatku všeliké pochybnosti a obavy prosté, že by protiklad poznatku mohl býti pravdiv. Víra jest buď přirozená, buď nadpřirozená; ona se věnuje člověku, tato Bohu a zove se křesťanská. Víra křesťanská jest přisvědčení ku pravdě nadpřirozeně

zjevené, pro vážnost Boha zjevujícího; pohnutkou její jest vážnost Boha zjevujícího, předmětem to, co nám církev katolická k věření předkládá jako od Boha zjevené.

Má-li člověk dospělý křestansky uvěřiti, musí dříve jistotně poznati, 1. že Bůh jest a víry jest bodem, 2. že se skutečně zjevil. Vědomost o jsoucnosti a věrohodnosti Boží předchází víře a čerpá se z vědy, kterou si zjednáváme přirozeným světlem rozumu a která nám ze zřejmosti vnitřné poskytuje jistotu. Také skutečnost zjevení Božího musí rozum lidský bedlivě vyšetřovati, aby byl s jistotou přesvědčen o tom, že Bůh mluvil. Což se děje důkazy historickými, jež se zovou pohnutkami uvěřitelnosti, ze kterých nabýváme jistoty, že Bůh mluvil, a které k víře připravují. Když skutečnost zjevení jest poznána, vysvítá z něho, že člověk jest povinen jemu přisvědčiti pro vážnost Boha zjevujícího a sice vírou, která vylučuje všelikou pochybnost. Toto však přisvědčení, tato víra sama není nutným účinkem důkazu, ale jest svobodná a probouzí se rozkazem svobodné vůle a nábožným dojmem. Jakmile rozum z rozkazu svobodné vůle vírou přisvědčil ku zjevení Božímu, není mu dovoleno o pravdě víry pochybovati skutečně, své přisvědčení zastaviti, až by pochybnost zaplašil. Ovšem může a také někdy má katolík se utvrzovati ve vědomosti o jsoucnosti a věrohodnosti Boží, hlouběji vnikati do pohnutek uvěřitelnosti a o to pečovati, aby pochybnosti, jež slyší proti své víře,

vyvrátil. Posud jsme slyšeli, co člověk činí, aby uvěřil. Než jeho práci předchází a provází Bůh svobodně svou milostí, která rozum osvěcuje a vůli posiluje a která jest člověku tak potřebná, že by bez ní neuvěřil, aniž spásy dosáhl. Za tuto milost má člověk Boha prositi jak pro sebe, tak i pro jiné.

Poměr víry ku vědě, zvláště filosofii, ve které vrcholí veškeré lidské vědění přirozené, lze vystihnouti takto:

1. Víra a filosofie se mezi sebou rozeznávají zřídlem, z něhož se pravdy čerpají, methodou, kterou se čerpají, a pravdami, které se čerpají.

2. Z tohoto rozdílu nenásleduje, že by víra a filosofie jedna druhé odporovala; neboť zřídla obou pocházejí od téhož Boha, jenž sám sobě nemůže odporovati. Pravdu má filosofie, která přirozeným světlem rozumu lidského vyšetřuje přirozenou zkušenost zevnější a vnitřnou podle zákonů logických; pravdu má také víra, která nadpřirozeným světlem rozumu lidského pro vážnost Boha mluvícího s jistotou přisvědčuje tomu, co církve katolická, jistotně od Boha založená, ku věření předkládá. Nadpřirozené světlo rozumu lidského předpokládá od Boha pocházející světlo přirozené, kterým člověk chápe, že nadpřirozené zjevení Boží jest možné, prospěšné, nutné a poznatelné, že stalo se skutkem, že pravá tajemství, od Boha nadpřirozeně zjevená, nejsou nerozumna. Nadpřirozená víra jest postavena nad přirozenou vědou. Proto nemůže vznik-

nouti pravý odpor mezi vírou a vědou, a jestliže vznikne, je to odpor zdánlivý, který se dá odkliditi důkladnějším badáním filosofickým a theologickým; posud byl odklizen každý.

3. Rozum a víra sebe vespolek podporují.

Neboť *a*) víra rozumu se zamlouvá. Uznává zajisté rozum, že vážnost svědků je také pramenem, z něhož čerpáme pravdu, že tedy záhodno jest věriti svědkům víry hodným a že svědkem víry nejhodnějším jest Bůh. Rozum uznává, že, nemohou-li lidé mezi sebou obcovati bez víry, tím méně obcovati může člověk bez víry s Bohem. Rozum uznává, že člověk, má-li důkladněji poznati, jaký Bůh jest a co Bůh od něho žádá, než poznati může přirozeně, bez víry se tak státi nemůže. Jako víra neruší práva rozumu příslušná, tak opět rozum ničeho nemůže namítati proti způsobu, jakým víra křesťanská vzniká podle učení církve katolické. Rozum uznává, že víra křesťanská není podle učení církve katolické hrůbem rozumu, ale šlechetným činem poslušnosti k Bohu a obětí Boha důstojnou, člověku prospěšnou.

b) Víra rozumu pomáhá. Ukazuje zajisté rozumu střední cestu, jedinou, která vede ku poznání pravdy, a odporuje těm, kteří platnost rozumu snižují, materialistům, a těm, kteří ji přehánějí, pantheistům. Rozmnožuje obsah lidského poznání přirozeného. Zbavuje rozum bludův a pochybností. Podobna jsouc vůdci, řídí rozum náš zkoumající, aby rychleji, bezpečněji a vydatněji ku pravdě dospěl, a ukazuje k cíli, jehož má

rozum dosíci. Zproštuje, jsouc láskou oživena, člověka hříchů, jenž brání poznati pravdu, a zdobí jej ctností, která pomáhá rozumu, aby pravdy se dopátral. Rozněcuje touhu po pravdě a pohnutkami nás pobádá, abychom snažněji přirozené zjevení poznali, pravdy nadpřirozené podle analogie pravd přirozených, pokud možno, chápali a je spekulaci podrobovali, která od víry vychází, víry neopouští a k víře opět se vrací, abychom pravdy nadpřirozeně zjevené proti námitkám hájili. Tímto způsobem činnost rozumu mocně se vzmáhá a k výsledkům, v oboru přirozeného vědění netušeným dospívá.

c) Rozum víře pomáhá. Dokazuje zajisté základy víry a sice: Bůh jest, může se nadpřirozeně zjeviti a má takové vlastnosti, že jemu věřiti můžeme, ano i povinni jsme; člověk má duši nesmrtelnou a jest ve své přirozenosti tak porušen, že jest mu potřebí nadpřirozeného zjevení Božího. Filosofie učí theologa mysliti abstraktně, vyhledati z patřičných pramenů články víry, vyjádřiti je příslušnými pojmy a slovy, jakož i vyložiti, články víry v jeden celek vědecky sestaviti, jejich pravděpodobnost potvrditi důkazy analogickými a kongruenčními, ovšem tak, aby víře nebylo ublíženo, posléze učí theologa články víry hájiti proti odpůrcům.

Odtud patrně, že jest záhodno, aby theolog katolický byl znalý filosofie, ovšem pravé, aristotelicko-thomistické, křesťanskou zvané, a opět filosof aby přihlížel k víře katolické. Ovšem musí

zůstati theolog katolický theologem a filosof filosofem, poněvadž nesmí se proměnití theologie ve filosofii a filosofie v theologii.

Je tedy mezi vírou a vědou přátelský poměr.

Přesvědčili jsme se, že základy přesvědčení katolického: náboženství, zjevení nadpřirozené, Ježíš Kristus, církev katolická, víra, jsou objektivně pravdivy, a že přesvědčení katolické spojití se dá s ostatními druhy přesvědčení, objektivně pravdivými, poněvadž objektivní pravda jest jen jedna. Proto může katolík zůstati věrným svému přesvědčení. A také náležejí katolíci věrní ke všem oborům života lidského; mnozí katolíci kněží a nekněží pěstují se zdarem vědy a umění podle svého přesvědčení katolického. A netoliko může, anobrž také má katolík zůstati věrným, poněvadž pravda víry katolické je také předmětem svobodné vůle.

Ze kterých příčin může se státi katolík nevěrným svému přesvědčení?

Je-li z příčin rozumných přesvědčení katolické objektivně pravdivo, nemohou býti rozumnými příčiny, ze kterých katolík stává se nevěrným svému přesvědčení. Co katolíka pohnouti může k nevěrnosti, jest buď špatný stav jeho nitra vlastního, buď špatný vliv zevnější, buď nepravdivé vzdělávání vědecké a umělecké, buď nemravné snažení.

Špatným stavem vlastního nitra jest zaviněná nevědomost, neplnění povinností křestan-

ských, netečnost proti náboženství křesťanskému. Špatný vliv zevnější prokazuje neopatrné obcování s nekatolíky, neopatrné čtení spisů proti církvi katolické přímo útočících a nečtení obrany katolické, špatný příklad. Nepravdivá vzdělanost vědecká pochází od nepravdivého přírodopytu, nepravdivého dějepisu, nepravdivé filosofie, nepravdivá pak vzdělanost aesthetická od nepravdivých zásad aesthetických. Posléze nemravné snažení je trojí: nezřízená žádost po penězích, rozkoši a cti.

Poněvadž tyto příčiny jsou nerozumny, jest i nevěrnost proti přesvědčení katolickému, z nich vycházející, nerozumna; a poněvadž nerozumné jednání jest nemravno, jest nemravnou i tato nevěrnost.

Jakými následky jest nevěra proti přesvědčení katolickému provázena?

Stane-li se katolík nevěren svému přesvědčení, ku kterému náboženství přilne? Má snad voliti nesjednocenou církev východní? Avšak, kdo zná dějiny, toho není tajno, že tato církev rozkolem z hříšné revnivosti, pýchy a neposlušnosti svých představených vzniklým se odštěpila od papeže, viditelné hlavy celé církve Kristovy, jemuž náleží prvenství pravomoci nad celou církví podle práva božského, a že má světského mocnáře svým papežem. Kromě toho bují rozkoly a kacírství v nesjednocené církvi východní, která jest proti nim malomocná. Má snad katolík,

svému přesvědčení nevěrný, voliti protestantství? Avšak, kdo zná dějepis, toho není tajno, že protestantství vzniklo hříšným odpadnutím od církve katolické, že zfalšovalo učení Kristovo a že se podrobilo světské moci. Kromě toho jest roztrženo na mnoho sekt a blásá mnohé názory, jež jsou proti rozumu. Kdežto východní církev rozkolnická ve své věrouce a mravouce kostnatí, pozbývá protestantství rozumářstvím rázu křesťanského a končí u mnohých, v kacířství důsledných theologů protestantských, atheismem. Proto, stane li se katolík rozkolníkem aneb protestantem, nerozhoduje láska ku pravdě, ale zájem nemravný. Má snad katolík, svému přesvědčení nevěrný, přilnouti k židovství? Avšak, kdo zná dějepis, toho není tajno, že židovství za doby křesťanské jest pověrou. Kromě toho jest židovství prosáklé rozumářstvím, jež končí atheismem, a blásá morálku, kterou nelze chváliti. Má snad se státi katolík, svému přesvědčení nevěrný, bezkonfessionálním? Avšak bezkonfessionálnost není žádným náboženstvím, je spíše pláštěm, jenž zakrývá neznabožství. Má snad přilnouti k náboženství přirozenému? Je sice náboženství přirozené možné a jako možné se pojednává v učených knihách; avšak ve skutečnosti není a kdo k němu přilne, dospěje k neznabožství. A tak nezůstává katolíkovi, jenž není věren svému přesvědčení, nic, než atheismus čili nihilismus náboženský. Proto pravil filosof Hartmann: Buď katolíkem aneb nihilistou! Než, může-li katolík, svému přesvědčení ne-

věrný, přestati na atheismu, soudí-li rozumně? Vždyť ateismus otravuje vědu a umění, podrývá všelikou společnost lidskou, učí nemravnosti, vede k anarchismu, jenž neuznává žádné authority lidské, činí člověka nespokojeným, zbavuje ho blaženosti záhrobní. Není věru většího zla nad neznabožství. Proto nejsou mnozí atheisté důslední a žijí mnohdy podle názorů křesťanských, ze zvyku dříve nabytého, podle příkladu jiných. Tato nedůslednost může jim poskytnouti vhodné příležitosti, aby se vrátili ku dřívějšímu přesvědčení katolickému.

KONEC.

Takovým způsobem o víře katolické soudě obhájil a zachránil své přesvědčení onen jinoch, o kterém jsem se zmínil na počátku; když pak ukončil svá studia, zaujal v životě veřejném postavení, ve kterém žil a působil podle přesvědčení katolického. Kéž máme mnoho takových jinochů a mužů, kteří přesvědčením katolickým prospívají sobě a vlasti naší, majíce na zřeteli přede vším slávu Ježíše Krista, Spasitele světa a zakladatele církve katolické. Kéž Svou milost a pomoc poskytne našim jinochům a mužům nejsvětější Trojice Boží na přímluvu Panny Marie a sv. patronů českých. Vy pak, velectěné dámy, máte v církvi katolické důležitou úlohu, jelikož jste prvními učitelkami dítek, vštěpujíce jim přesvědčení katolické; Vaše slova hluboko vnikají do srdcí útlých. Bůh račiž Vám pomáhati a Vaší práci žehnati!

